SPECIFICUL CONCEPTULUI APELULUI ÎN CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV

Dumitrița CIUVAGA

CZU: 342.9:347.956 ciuvagadumitrita@gmail.com

The main purpose of this article is to analyse the type of appeal necessary for administrative litigation. Since the entry into force of the Administrative Code, the issue of establishing a type of appeal necessary for administrative litigation has not been discussed. In this article were studied the essence and types of the appeal and it was identified the type of appeal needed in the administrative litigation.

Apelul în procedura contenciosului administrativ este un mecanism de control prin care se asigură respectarea principiilor statului de drept și sunt oferite garanții că deciziile autorităților publice sunt în corespundere cu normele legale. Or, prin intermediul apelului, instanța de judecată are posibilitatea de a verifica legalitatea și corectitudinea hotărârii primei instanțe. Astfel, se contribuie la menținerea unei coerențe în ceea ce privește interpretarea și aplicarea legii.

Scopul apelului este nu de a sancționa judecătorul pentru eroarea produsă în hotărârea judecătorească, ci de a corecta actul emis de către judecător, în situația în care a fost comisă o greșeală, pentru a asigura o justiție corectă și eficientă. Mai mult, este necesar de accentuat că scopul apelului vine să corecteze greșelile comise de către judecător și nu cele comise de către participanții la proces. Și asta pentru că anume instanța este împuternicită să săvârșească actul justiției, prin prisma art. 114 din Constituția Republicii Moldova, care spune că justiția se înfăptuiește în numele legii *numai* de către instanțele judecătorești [1].

Instituția apelului în Republica Moldova este abordată foarte puțin în lucrările de specialitate, comparativ cu alte state, unde apelului îi sunt dedicate un număr important de lucrări științifice. Potrivit autorilor autohtoni, apelul este un mijloc procesual, prin care persoana nemulțumită de hotărârea primei instanțe solicită curții de apel, în condițiile prevăzute de lege, modificarea sau casarea (totală sau parțială) a acesteia. Apelul este o cale de atac ordinară, suspensivă de executare, devolutivă ce provoacă o nouă judecare a cauzei în fond. Apelul reprezintă o realizare a principiului dublului grad de jurisdicție [2]. Aceeași definiție a apelului se regăsește și în *Manualul judecătorului pentru cauze civile, ediția II* [3].

Literatura de specialitate menționează două tipuri ale apelului, și anume: *apelul deplin și apelul restrâns*, de altfel fiind și cea mai populară clasificare. Dacă ne referim la apelul deplin, observăm că scopul acestuia este ca procesul care a avut loc în instanța de fond să fie perfecționat. Prin urmare, această perfecționare a hotărârii judecătorești vine să ofere mai multe garanții în ceea ce privește corectitudinea actu-

lui judecătoresc. În ceea ce privește apelul restrâns, scopul acestuia este de a verifica legalitatea și temeinicia hotărârii emise de către prima instanță, însă un apel restrâns presupune și un control subiectiv al acțiunilor judecătorului din instanța ierarhic inferioară, ceea ce ar duce la o oarecare lipsă de obiectivitate.

La adoptarea Codului Administrativ a fost creat un cadru legislativ prietenos cetățeanului, care să ofere o protecția maximă în ceea ce privește eventuale abuzuri din partea autorităților publice. Tocmai din acest considerent, apelul în cadrul procedurii de contencios administrativ are nevoie de o atenție specială. Justificarea vine din simplu fapt că în cadrul unei societăți, controlul judecătoresc asupra executării legilor de către autoritățile publice este o condiție pentru consolidarea ordinii de drept. Prin urmare, apelul deplin, chiar dacă vine cu mai multe dezavantaje, în procedura contenciosului administrativ ar aduce, global, mai multe avantaje. Apelul deplin în contenciosul administrativ ar asigura partea vulnerabilă – cetățeanul, cu un mecanism de control suplimentar, dar și cu garanții în ceea ce privește corectitudinea actului judecătoresc. Or lăsarea în vigoare a unui act administrativ ilegal ar duce la încălcarea drepturilor cetățenilor, iar scopul de a consolida ordinea de drept ar fi unul iluzoriu.

Apelul restrâns vine ca o alternativă a apelului deplin, iar spre deosebire de ultimul, esența apelului restrâns este de a verifica legalitatea hotărârii emise de către prima instanță, fără posibilitatea de a rejudeca pricina în fond. În procesul de examinare a apelului restrâns, participanții la proces nu pot înainta probe noi, iar instanța de apel corectează erorile comise de către prima instanță. Prin urmare, apelului restrâns reprezintă doar o procedură de control a legalității și temeiniciei hotărârii emise de către instanța ierarhic inferioară, fără o eventuală reexaminare în fond a cauzei.

În aceste condiții putem susține că apelul restrâns reprezintă un control subiectiv al hotărârii, dar și a procesul din prima instanță. Și asta pentru că misiunea instanței ierarhic superioară este de a verifica corectitudinea stabilirii circumstanțelor de fapt și a probelor pentru dovedirea acestora.

Totuși, racordând trăsăturile apelului restrâns la obiectivele procedurii în contencios administrativ, considerăm că acesta nu este potrivit pentru a fi preluat. Și asta pentru că deși ar aduce beneficii pentru sistemul juridic per general, ar avea de suferit unul dintre participanții la proces, și anume cetățeanul care are de cealaltă parte autoritatea publică.

Constatăm că, spre deosebire de apelul în procedura generală, unde legiuitorul a luat ca bază conceptul apelului restrâns, în contenciosul administrativ se resimte prezența conceptului de apel deplin. Susținem că în contenciosul administrativ apelul este deplin reieșind din trăsăturile acestuia, în special faptul că nu se admite trimiterea cauzei la rejudecare, pot fi atrași participanți noi și instanța poate propune prezentarea de probe noi fără careva limitări.

Mai mult, considerăm că conceptul apelului deplin este necesar procedurii contenciosului administrativ pentru a asigura un mecanism de control judecătoresc riguros, care pe de o parte apare ca un instrument suplimentar de apărarea a drepturilor cetățenilor față de abuzurile autorităților publice, dar și ca un instrument de oferire a

unui echilibru între puterile statului. Iar oferirea de pârghii suplimentare instanței de apel, prin intermediul conceptului apelului deplin, va contribui la fortificarea elementelor unei societăți democratice și a statului de drept. Or esența contenciosului administrativ constă în apărarea drepturilor cetățenilor și funcționarea legalității în cadrul sistemului administrației publice.

Referințe:

1. CONSTITUȚIA Nr. 1 din 29-07-1994, Publicat : 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140, În:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro#, (accesat 02.12.2023)
2. Elena BELEI ș.a. autori Drept procesual civil Partea Specială, Chișinău 2016, pag. 268, Lexon - Prim ISBN 978-9975-4072-2-9
3. Manualul judecătorului pentru cauze civile, Ediția II, Mihai Poalelungi, Svetlana Filincova, Iulia Sîrcu, ș.a. autori, Chișinău 2013, pag. 342, Tipografia Centrală ISBN 978-9975-53-197-9

Recomandat
***Ina JIMBEI**, dr. în drept, lector univ.*